

JANA OHNESORG (44)

► **Překladatelka, předsedkyně Společnosti Agathy Christie** (www.agatha.cz). Pracuje pro Asociaci vydavatelů audioknih.

► **Od Agathy Christie** přeložila například *Nedokončený portrét*, vydaný pod pseudonymem Mary Westmacott, román *Muž v hnědém obleku*, *Cestující do Frankfurtu* či několik povídek.

► **Je vdaná, má tři děti.**

České stopy Agathy Christie

Zeptejte se ohledně Agathy Christie na co chcete, překladatelka Jana Ohnesorg vždy zná odpověď. **PROČ JE HERCULE POIROT BELGIČAN?** Co spisovatelku spojuje s naší zemí? Jak to, že nejraději zabíjí jedem?

text: Petra Šmídová / foto: Michal Sváček MAFRA, Getty Images, Profimedia.cz, archiv Jany Ohnesorg

Cím byla Agatha Christie tak výjimečná, že se čte masově ještě dnes? Měla velmi dobré nápady. Příběhy byly poutavé, uvěřitelné, nikdy nebyly překombinované. Její knížky nejsou dlouhé, mají jen kolem dvou set stran. V okamžiku, kdy člověk dospěje k rozřešení, tak není problém nalistovat zpět a znovu si projít detaily, které mu předtím unikly. To je u dnešních detektivek, které mají šest set i více stran, skoro nemožné.

Vzpomenete si ještě, jak na vás zapůsobila úplně první knížka Agathy Christie, která se vám dostala do ruky?

>> Inspirací k postavě Hercula Poirota jí byli belgičtí uprchlíci, kteří během první světové války žili v Torquay, kde ona vyrůstala. Národnostní menšinu si vybrala, aby mohla zdůraznit specifika a zároveň ji nikdo neobviňoval, že někomu nadržuje.

Byla to knížka Cyankáli v šampaňském, bylo mi třináct a asi jsem na ni byla ještě mladá, protože jsem některé věci úplně nepochopila. Systematicky vyhledávat jsem Agathu začala až kolem dvaceti let na vysoké škole. Naprosto mě pohltila.

Co vás osobně na jejím díle tolik fascinuje?

Nadčasovost a to, že se její knížky dají číst stále dokola a pořád v nich nacházím nové

a nové detaily. Poslední dobou Agathu poslouchám i na audioknihách. Zrovna nedávno jsem si pouštěla Záhadu na zámku Styles a zjistila jsem, že je tam uvedeno, kolik let je Hastingsovi. To jsem v knížce nikdy předtím nezaregistrovala. Osobně nemám ráda krváky, takže mi její knihy přijdou milé. Příběhy samozřejmě jsou vázány na určitou dobu, Agatha zmiňuje vily, služebnictvo, v poválečných knihách potravinové lístky a černý trh. Ale příběhy jsou plné aktuálních témat a s milými hrdiny. Žádní vyžilí, životem zničení detektivové se spoustou nešvarů.

A ona sama, jaká vlastně byla? Vadí mi, že všeobecný obraz o Agathě Christie je vetřákova písničky, ale ona psala knihy již před třicátkou a na svou dobu byla velmi moderní. Milovala plavání v moři, na mole v rodném Torquay ráda jezdila na kolečkových bruslích a například v době leteckých začátků si na jedné letecké exhibici vyprosila na matce zakoupení pětiminutového letu. Byla taky jednou z prvních

britských surfařek – surfování objevila s prvním manželem Archiem, když při cestě kolem světa na podporu Výstavy Britského impéria měli v Jižní Africe volné chvíle.

Proč vlastně psala detektivky, když se mohla stát zpěvačkou a klavíristkou?

Protože podle učitele zpěvu neměla potřebný rozsah a vlohy, které by operní pěvkyně měla mít. Řekla si proto, že než zpívat někde v šantánu, raději nebude zpívat vůbec. Ve hře na klavír jí zase překážela tréma. Když si hrála pro sebe, dokázala zahrát velmi dobře i poměrně těžké kousky, jenže jakmile měla publikum, dělala chyby. Vrhla se proto do své další vášně – psaní. Odmala psala básničky, které rozesílala do časopisů. Navíc měla neuvěřitelnou fantazii.

Byla schopna si vymyslet vlastní hry. Trošku ji ponoukla i sestra, která jí řekla: „Vsadím se, že nedokážeš napsat detektivku...“ No a tak roku 1920 vyšla Agathina prvotina Záhada



Filmový detektiv. Sir David Suchet je nejznámější a nejoblíbenější představitel Hercula Poirota. Zároveň je čestným členem české Společnosti Agathy Christie.

na zámku Styles. V této zálibě Agatha pokračovala, protože zjistila, že jí to jde, později i že jí to vydělává.

V té době pracovala ve výdejně léků v Torquay. Mohla se jí tato zkušenost hodit při psaní?

Rozhodně ano. Získala tím ohromnou znalost jedů a léků, kterou ráda využívala ve svých knihách. Jed je u ní jednou z nejčastějších vražedných zbraní.

Zužitkovávala své životní zkušenosti při psaní knih často?
Dalo by se říct, že ano. Předobrazem slečny Marplové byla například její babička. V několika knihách se objevuje třeba také její letní sídlo Greenway. Své nejniternější zážitky ale psala spíše pod pseudonymem Mary Westmacott. Napsala šest psychologických knih, do nichž promítla celý svůj život. Loni pod tímto jménem vyšel Nedokončený portrét, o kterém se všichni badatelé shodují, že je dokonce pravdi-

vější a autobiografičtější než její vlastní životopis.

Čím, myslíte, že to je?

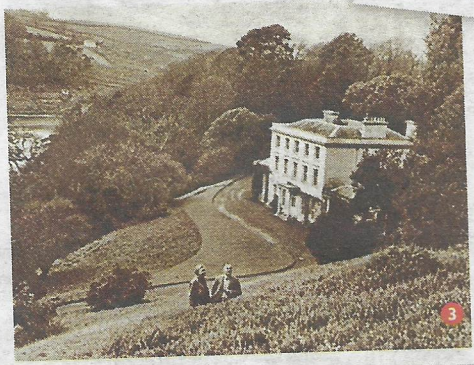
Pravdivé a otevřené je to především z toho důvodu, že se mohla schovat za literární postavu, jíž mohla přisoudit i chyby, které si člověk nerad přiznává.

Odtajnila tam i detaily kolem svého záhadného jedenáctidenního zmizení poté, co se dozvěděla, že ji její muž podvádí?

K tomu se nevyjadřuje. Ke svému zmizení se nerada vracela. Je zmapováno, že jeden večer odjela z domova a následující večer se objevila v Harrogate, kde zůstala neodhalena dalších deset dní. Kde byla mezitím, je dodnes záhadou. Myslím, že zjišťovat to není potřeba. Prostě si potřebovala orazit, vydechnout a jen čekat, až ji někdo objeví.

Měla v psaní nějaký osvědčený systém, nebo prostě vzala tužku a papír a čekala, kam ji proud myšlenek zanechá?

>> Vadí mi, že všeobecný obraz o Agathě Christie je vetchá stařenka píšící knihy, ale ona psala knihy již před třicítkou a na svou dobu byla velmi moderní. Milovala plavání v moři, kolečkové brusle nebo surfování.



- 1) Šťastně vdaná. Agatha Christie s druhým manželem, archeologem Maxem Mallowanem.
- 2) Zmlada. Agatha Christie ve věku, kdy se jí narodila dcera.
- 3) Víkendové sídlo. Greenway v Devonu, podle Agathy nejkrásnější místo na světě, je dnes otevřeno veřejnosti.

Mimochodem, co říkáte na nového Poirota od autorky Sophie Hannah?

Možná by mi dávalo smysl, kdyby se nová autorka věnovala období před Agathou Christie, například případům z Belgie. Bohužel se snaží časově napasovat do už vydaných příběhů, to vyvolává zmatené pocity. Kdyby tam byl jiný detektiv a člověk neporovnával, tak by si řekl, že je to docela slušná detektivka. Přišlo mi, že první knížka byla psaná ve spěchu. Ale její knihy mají vzestupnou tendenci. Jsem zvědavá na tu čtvrtou, která u nás vyjde v lednu.

Přečetla jste už všechny Agathiny knihy?

Ano. Ale z hlavy nevím, kolik přesně jich je. Rozhodně přes osmdesát, musíme připočítat i romány, které psala pod pseudonymem. Číslo se každou chvíli mění. Nepořádek v tom dělají sami dědicové, protože neustále objevují nové a nové, třeba i nedokončené povídky.



Světově nejoblíbenější knihou z Agathiny tvorby je Deset malých černoušků. Co říkáte na její přejmenování kvůli politické korektnosti?

K přejmenování nedošlo teď. To jen Francie, o níž se právě letos kvůli tomu přejmenování psalo, na to zareagovala jako jedna z posledních. Otázky, zda je název politicky korektní, vyvstaly už v době, kdy Agatha knihu psala. V Británii v roce 1939 román vyšel pod názvem Ten Little Niggers, pro americký trh bylo nutné název upravit už při prvním vydání v roce 1940 a vzniklo And Then There Were None neboli A pak už tam nebyl ani jeden. Se slovem „negr“ se muselo v Americe opatrně. V dalších letech se kniha opět přejmenovává a vychází pod názvem Ten Little Indians neboli Deset malých indiánků, to se zdálo jako přijatelnější. Podle mě český národ tohle moc nechápe.

Proč?

Protože v našem jazyce je krásný název „černoušci“, který nikoho neuráží. Kdyby se kniha jmenovala Deset malých negrů, zní to o poznání hůř a nejspíš bychom to také řešili. Osobně si ale myslím, že přejmenovávat něco zpětně je krok zpátky, tím spíše pokud se jedná o řídku, ze které název knihy vychází. Patří to k době a mělo by to tak zůstat.

S úpravou souhlasil vnuk autor-ky, majitel práv a předseda britského spolku Agatha Christie Limited Mathew Prichard. Jaké pro to měl vysvětlení?

O souhlas ho požádal jeho syn a pravnucek Agathy, který nyní stojí v čele společnosti Agatha Christie Limited. Měl prý pocit, že je v současné společnosti velký tlak na politickou korektnost.



Sám Mathew by s tímto návrhem pravděpodobně nepřišel.

Setkala jste se s ním někdy?

Ano. Byla jsem za ním před několika lety na návštěvě ve Walesu a kromě jiného ho osobně jmenovala naším čestným členem.

Jen tak?

Pozvání bylo na základě dávné poštovní korespondence Agathy s jednou českou učitelkou angličtiny z Prachatic. Paní Olga Simonová jí tenkrát napsala, jak ji má strašně ráda, což na Agathu zřejmě zapůsobilo a psaly si pravidelně jeden dva dopisy ročně. Byla to poměrně nezvyklá korespondence, trvala dlouhých patnáct let, až do Agathiny smrti, dokonce podle ní pojmenovala postavu v knize Viděla jsem vraždu. Mathew se o těchto dopisech dozvěděl od archiváře a rozhodl se pozvat do Walesu několik lidí včetně dcery paní Simonové a mě. Bylo hezké sledovat, s jakou láskou si dopisy pročítá. Některé historky se mu dokonce připomněly. V té chvíli

byl ve svém světě se svou milovanou babičkou. Bylo cítit, že je pro něj stále modla.

Odtud plynou Agathiny vazby na naši zemi? V knize Smrt v oblacích je zmínka o Československu.

Agatha Christie měla rozhled a zajímala se o to, co se děje ve světě. O Československu se objevuje zmínka ve víc dílech ještě dřív, než si obě ženy začaly dopisovat, například zmíněná Smrt v oblacích vyšla už v roce 1935 a v povídkové knize Záhadný pan Quin z roku 1930 se hrdina chystá na léčebný pobyt do Karlových Varů.

Kooperuje váš český spolek s tím britským?

Agatha Christie Limited je komerční společnost, která se stará o všechny záležitosti se jménem autorky spojené. Společnost Agathy Christie coby sdružení fanoušků tam zrušili již před několika lety. Nevím, jak moc chápou to, že v Česku veškeré aktivity děláme dobrovolně.

Člen českého spolku. Předání čestného členství ve Společnosti Agathy Christie vnukovi autorky Mathewovi Prichardovi.



1) Vražda v Orient Expressu. Ve filmu herec seděl v originálním salonním voze 1. třídy z roku 1928. **2) Poslední víkend.** Filmového zpracování se dostalo i detektivce Poslední víkend. **3) Setkání fanoušků.** Na setkání fanoušků v Torquay na Festiválu Agathy Christie se mohou potkat i Hercule Poirot se slečnou Marplovou.

Vědí o nás a hlídají, abychom to tady nekazili, a informačně nám pomáhají. Jsme parta nadšenců, která se schází a komunikuje. Když se o tom zmíním někde v zahraničí, tak nám závidí. Podobný organizovaný spolek fanoušků v tuto chvíli nikde jinde na světě není.

Jaké benefity členství přináší?

Dřívější přístup k informacím, interní soutěže, možnost hodnotit povídky v tradiční Ceně Společnosti Agathy Christie o nejlepší detektivní povídku roku, ale hlavně příležitost poznat lidi, kteří mají rádi stejnou věc. Snažíme se aspoň dvakrát za rok potkat, řešíme samozřejmě Agathu, ale protože se známe už dlouho, rozebíráme i rodinné záležitosti. Myslím, že zde vznikla opravdu pevná přátelství. Oblíbené jsou i společné víkendy, během kterých pořádáme bojovky a hry o vraždu. Máme mezi sebou i některé úspěšné autory detektivek,

kterí vždycky napíší příběh, my pak luštíme a hledáme stopy. Řada členů s sebou bere rodiny a mají to jako dovolenou. Letos jsme plánovali také už potřeť společně vyrazit do Anglie po stopách Agathy, ale kvůli pandemii to nevyšlo. Tak snad příští rok.

A vy už jste po jejich stopách cestovala?

Miluji Anglii a pokaždé, když tam jedu, snažím se navštívit i nějaké místo s ní spojené – v Londýně už jsem viděla většinu domů, kde bydlela, kromě anglické riviéry jsem navštívila i Wallingford, kde žila s druhým manželem, i Sunningdale, ve kterém prožívala naopak nešťastné chvíle s prvním manželem. Ze zvědavosti jsem byla navštívit i místa spojená s jejím záhadným zmizením – křídový lom, kde se našlo její auto, i lázně Harrogate, kde se mi poštěstilo bydlet ve stejném hotelu, a dokonce v jejím pokoji.

petra.smidova@mfdnes.cz ■

— INZERCE —



LEGO® POHÁDKY, JAK SI JE PŘE(D)STAVÍTE

I ty nejznámější pohádkové příběhy, jako jsou ty O Červené karkulce a O perníkové chaloupce, mohou s trochou fantazie a kostek LEGO ožít v každé domácnosti ve zcela nové podobě a s nečekanými zvraty. Své nápady sdílejte do 31. 12. na facebookovém profilu LEGO Czech Republic a vyhrajte stavebnice LEGO pro ještě víc společné zábavy!